

BÀI 11

CHÂN, TAY, TAI, MẮT, MIỆNG

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Hiểu được nội dung, ý nghĩa của truyện *Chân, Tay, Tai, Mắt, Miệng* ;
- Biết ứng dụng nội dung truyện vào thực tế cuộc sống.

II – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài

Định nghĩa *truyện ngụ ngôn* đã được nêu ở chú thích dấu sao (★) (SGK, tr. 100).

Đây là truyện ngụ ngôn mà trong đó nhân vật là những bộ phận của cơ thể con người đã được nhân hoá. Truyện mượn các bộ phận của cơ thể người để nói chuyện con người.

Trong kho tàng truyện ngụ ngôn Việt Nam có một vài truyện có đề tài tương tự truyện *Chân, Tay, Tai, Mắt, Miệng* (ví dụ : truyện *Lục súc tranh công* và truyện *Hoa diều tranh năng*).

2. Tiến trình tổ chức các hoạt động

Có thể sử dụng tranh vẽ minh hoạ truyện cho tiết học thêm sinh động (vẽ nhân hoá các nhân vật – bộ phận của thân thể người – trong câu chuyện).

Hoạt động 1. GV hướng dẫn HS đọc : giọng đọc cần sinh động và có sự thay đổi thích hợp (không nên cường quá) với từng nhân vật và từng đoạn. (Ở mỗi đoạn trong trình tự phát triển của truyện nên chọn giọng đọc tương ứng, ví dụ : đoạn đầu mang giọng than thở, bất mãn ; đoạn Chân, Tay, Tai, Mắt đến gặp lão Miệng có giọng hăm hở, nóng vội ; đoạn tả kết quả sự "đình công" của Chân, Tay, Tai, Mắt thì giọng uể oải, lờ đờ ; đoạn cuối thì Chân, Tay, Tai, Mắt hối lỗi và hoà thuận, thân ái với lão Miệng.)

Hoạt động 2. Hướng dẫn HS trả lời và thảo luận các câu hỏi.

Câu 1 : Cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay, bác Tai so bì với lão Miệng vì đến một ngày nọ, họ nhận thấy rằng họ phải "làm việc mệt nhọc quanh năm, còn lão Miệng chẳng làm gì cả, chỉ ngồi ăn không".

Rõ ràng là nếu chỉ nhìn bề ngoài công việc của từng bộ phận thì thấy : Mắt phải nhìn, Tai phải nghe, Chân phải đi, Tay phải làm, chỉ riêng có Miệng được ăn. Cứ theo cách nhìn ấy thì bốn nhân vật đó phải phục vụ cho Miệng, còn Miệng được hưởng thụ tất cả.

Bốn nhân vật trên so bì với lão Miệng vì mới chỉ nhìn thấy vẻ ngoài đó, mà chưa nhìn ra sự thống nhất chặt chẽ bên trong : nhờ Miệng ăn mà toàn bộ cơ thể được nuôi dưỡng khoẻ mạnh.

Câu 2 : Câu chuyện kể về sự so bì giữa các bộ phận trong cơ thể con người. Mắt, Chân, Tay, Tai thấy mình cứ phải làm mãi cho Miệng ăn thì đồng lòng phản đối bằng cách bảo nhau cùng nghỉ làm để Miệng không có gì ăn nữa. Nhưng Miệng không được ăn thì Mắt, Chân, Tay, Tai cũng mệt mỏi rã rời, cất mình không nổi.

Từ quan hệ không thể tách rời giữa các nhân vật – bộ phận cơ thể người – trong truyện, có thể chỉ ra ngụ ý của truyện và bài học cho con người :

– Cá nhân không thể tồn tại nếu tách khỏi cộng đồng. Đây là một phương diện rất quan trọng của mối quan hệ giữa người với người, giữa cá nhân với cộng đồng.

– Lời khuyên thiết thực và khôn ngoan với mỗi người : "Mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người". Mỗi hành động, ứng xử của cá nhân không chỉ đơn giản tác động đến chính cá nhân ấy mà còn có ảnh hưởng đến cả cộng đồng, tập thể.

Hoạt động 3. Hướng dẫn HS thực hiện phần *Ghi nhớ*.

GV hướng dẫn HS đọc phần *Ghi nhớ* và phân tích các ý trong mục này, yêu cầu HS học thuộc phần *Ghi nhớ*.

Hoạt động 4. Luyện tập.

Đây là tiết học cuối về *truyện ngụ ngôn*. Câu hỏi luyện tập giúp HS nhớ lại và hiểu thêm định nghĩa *truyện ngụ ngôn* và các truyện ngụ ngôn đã học.

Sau khi HS nhắc lại định nghĩa *truyện ngụ ngôn* và tên gọi các truyện ngụ ngôn đã học, GV cần yêu cầu HS chứng minh (ngắn gọn) các đặc điểm cơ bản của thể loại này từ chính những truyện các em đã học trên lớp và tự học ở nhà.